

**PROGRAM PODPORY ZAHRANIČNÉHO OBCHODU
NA ROK 2013**

O B S A H

- I. Úvod
- II. Makroekonomický vývoj a zahraničný obchod SR
- III. Vývoj zahraničného obchodu SR
- IV. Inštitucionálny rámec podpory exportu Slovenskej republiky
- V. Ciele podpory zahraničného obchodu SR - exportu na rok 2013
- VI. Implementácia cieľov podpory exportu SR v roku 2013
- VII. Stratégia podpory exportu Slovenskej republiky na obdobie 2014 - 2020

PRÍLOHY

- 1. Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky
- 2. Schválené oficiálne účasti Ministerstva hospodárstva SR na výstavách v roku 2013
- 3. Zoznam uzavretých medzivládnych a rezortných dohôd o hospodárskej spolupráci, na základe ktorých sa odvíja aj činnosť zmiešaných komisií
- 4. Zoznam plánovaných zasadnutí medzivládnych a medzirezortných zmiešaných komisií a spoločných výborov pre hospodársku spoluprácu, ktoré sa v gescii Ministerstva hospodárstva SR uskutočnia v SR, alebo v partnerských krajinách v roku 2013

I. Úvod

V súvislosti s prehľbujúcimi sa dopadmi ekonomickej krízy vláda SR prijala viaceré opatrenia, ktoré by mali eliminovať jej najvýraznejšie prejavy. Medzi **priority** patrí **podpora zamestnanosti, podpora hospodárskeho rastu a udržateľnosť sociálnych programov**.

Hospodárstvo SR je odkázané na hľadanie príležitostí slovenských firiem v zahraničí a prívlev zahraničných investícií, pretože domáca spotreba nikdy nebola hnacou silou slovenskej ekonomiky. **Vláda SR sa preto zaviazala pomáhať slovenským podnikateľským subjektom** v ich presadzovaní sa na zahraničných trhoch.

Účelom predkladaného materiálu je charakterizovať súčasné možné formy podpory zahraničného obchodu v roku 2013 so zameraním hlavne na podporu exportu, pri zohľadnení zmien v kompetenciách kľúčových rezortov, poukázať na význam prepojenosti subjektov inštitucionálneho rámca podpory vývozu a uviesť ciele, ktorým by mal štát venovať mimoriadnu pozornosť v záujme udržania trvalého rastu exportu SR.

II. Makroekonomický vývoj a zahraničný obchod SR

Svetová ekonomika sa stáva stále viac integrovanou a vzájomne prepojenou prostredníctvom obchodných vzťahov. V ostatných troch dekádach nastali významné zmeny v štruktúre svetového obchodu. Podiel obchodu na hrubom domácom produkte (HDP) narástol takmer vo všetkých krajinách sveta a **obchod sa stal jedným z najdynamickejších zdrojov rastu v mnohých krajinách**. Dynamicky sa rozvíjajúce krajiny juhovýchodnej Ázie, najmä Čína, India a ostatné krajiny zoskupenia BRICS (okrem Číny a Indie tiež Brazília, Ruská federácia a Južná Afrika) sa stali významnými hráčmi na svetových trhoch v oblasti obchodu aj priamych zahraničných investícií. Tieto zmeny efektívne integrovali nielen trhy pre produkty, služby, financie a technológie, ale tiež priamo, či nepriamo trhy práce.

Slovenská ekonomika veľmi citlivo reaguje na akékoľvek vonkajšie ekonomické vplyvy. Po ekonomickej kríze v roku 2009 sa slovenské hospodárstvo priebežne zotavuje najmä vplyvom oživenia zahraničného dopytu. Samotné oživenie svetových ekonomík je v jednotlivých regiónoch sveta veľmi nerovnomerné. Na jednej strane relatívne veľmi silný hospodársky rast v uvedených novo industrializovaných štátoch a na druhej strane pomalý hospodársky rast vyspелých krajín, vrátane krajín eurozóny. Ďalší vývoj svetovej a tiež aj slovenskej ekonomiky môžu ovplyvniť tieto riziká:

- rast cien komodít a potravín vplyvom poklesu ponuky a rastu dopytu (ropa, plyn, kovy, neúroda základných potravinových článkov vplyvom sucha a pod.);
- dôvodom rastu cien môže byť aj pokles spotreby, lebo náklady zostanú minimálne rovnaké ale predávaný objem sa zníži a tak pri nižšom predaji bude tlak na rast cien;
- dlhová kríza niektorých krajín, vrátane členských krajín eurozóny;
- nerovnováha svetových ekonomík (nerovnováha medzi úsporami a investíciami, disproporcie vnútornej a vonkajšej vyváženosti národných ekonomík);

Pre vyváženie uvedených rizík je potrebné:

- zmeniť stratégiu pri novo industrializovaných krajinách, t. j. znížiť závislosť na zahraničnom dopyte a vytvoriť lepšie podmienky pre domáci dopyt;

- prijať opatrenia proti prehľbujúcim sa ekonomickým nerovnováham (kríza v priemyselne vyspelých štátoch bola spôsobená nadmerným domácim dopytom a spotrebou, alebo investovaním do nehnuteľnosti - ekonomická kríza vznikla ako dôsledok finančnej krízy);
- uskutočniť konsolidáciu verejných financií (napr. v krajinách v eurozóny);
- posilniť hospodársky rast aj prostredníctvom zahraničného obchodu, rastu objemu exportu, čo prináša zvýšenie pracovných príležitostí a zlepšenie životnej úrovne;
- podporiť hospodársky rast v rozvojových krajinách s cieľom vytvoriť platobne schopnú vrstvu obyvateľstva ako stimul pre rast dopytu;

V agende rastu životnej úrovne a zamestnanosti v Európskej únii (ďalej len EÚ) zohráva zahraničný obchod kľúčovú úlohu. Vonkajší dopyt je jediným spoľahlivým zdrojom rastu, čo dokazuje príspevok zahraničného obchodu k rastu HDP v EÚ v rokoch 2011 a 2012 vo výške 1 % a 0,7 %, pretože domáca spotreba (verejná aj súkromná) dlhodobo klesá, alebo stagnuje.

Otvorené hospodárstva majú tendenciu rásť rýchlejšie ako uzatvorené. Otvorenosť EÚ voči priamym zahraničným investíciám zvyšuje celkovú konkurencieschopnosť. Stručne povedané, EÚ musí pozorne sledovať náklady na prispôbenie sa a musí využiť trojnásobný prínos, ktorý prináša otvorenejší trh a investície: väčší rast, väčší počet pracovných miest a nižšie spotrebiteľské ceny.

Výrazne proexportnú orientáciu ekonomiky SR dokumentuje vysoká **otvorenosť slovenskej ekonomiky** vyjadrená podielom celkového obratu zahraničného obchodu na HDP, ktorý v roku 2011 vzrástol na hodnotu 175,6 %. **Exportná výkonnosť ekonomiky** (podiel exportu výrobkov a služieb na HDP) v roku 2011 dosiahla 89,1 % pri medziročnom náraste o 7,8 p. b. **Dovozná náročnosť** (podiel importu výrobkov a služieb na HDP) sa v roku 2011 zvýšila na 86,5 % (nárast o 3,9 %).

Súbežne s rastom exportnej výkonnosti ekonomiky SR **poklesol v roku 2011 domáci dopyt o 1,1 %** v dôsledku zníženia dopytu verejnej správy (o 3,5 %), ako aj spotrebiteľského dopytu, ktorý je v útlme už od roku 2009 a medziročne poklesol o 0,4 % v porovnaní s rokom 2010.

Podľa údajov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) v 1. polroku 2012 vzrástol reálny HDP medziročne o 2,9 %. V prvom polroku 2012 sa v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka celkový export tovarov a služieb zvýšil reálne o 7,5 % (v bežných cenách o 10 %), celkový import sa reálne zvýšil o 2,7 % (v bežných cenách 6,6 %). Saldo obchodnej bilancie skončilo za prvých 8 mesiacov roka 2012 s prebytkom v objeme 2 140,6 mil. EUR, čo je výrazne viac ako prebytok obchodnej bilancie za celý rok 2011, ktorý skončil na úrovni 975,1 mil. EUR. Prebytok obchodnej bilancie predstavuje kumulatívne za posledných 12 mesiacov 4,0 % HDP, čo je najvyššia dosiahnutá hodnota v histórii Slovenska. Vysoký prebytok obchodnej bilancie pomáha aj bežnému účtu platobnej bilancie, ktorá k júnu 2012 dosiahla za 12 mesiacov kumulatívny prebytok na úrovni 0,1 %.

V strednodobom horizonte môže zahraničný obchod prispieť k 2 % rastu HDP v rámci EÚ a k vytvoreniu takmer 2 mil. nových pracovných miest. Takmer 30 mil. pracovných miest v EÚ závisí na obchode s mimo európskymi krajinami. Snaha o nárast podielu obchodu na raste životnej úrovne a zamestnanosti ako aj dlhodobé problémy s liberalizáciou multilaterálneho obchodného systému v rámci WTO vedú EÚ na cestu smerom k otváraniu

zahraničných trhov na bilaterálnej úrovni. Ide o recipročné otváranie trhov tretích krajín formou dohôd o voľnom obchode (DVO), a to jednak s veľkými rozvíjajúcimi sa krajinami, najväčšími obchodnými partnermi a susednými krajinami.

Podľa toho sa musí vyvíjať i program podpory zahraničného obchodu SR v roku 2013. Znižovanie colných sadzieb pre priemyselné a poľnohospodárske tovary zostáva stále prioritou, ale hlavná úloha spočíva v konkrétnych cieľoch zameraných na podporu exportu SR, ktoré sú uvedené v nasledujúcich kapitolách.

III. Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky

Obrat zahraničného obchodu SR za 1. polrok 2012 dosiahol hodnotu 59,41 mld. EUR z toho **export SR** predstavoval hodnotu **30,57 mld. EUR** (v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2011 zvýšenie o 10,5 %) a **import SR** dosiahol **28,84 mld. EUR** (nárast o 7,9 %). **Saldo zahraničného obchodu SR** za január až jún 2012 bolo aktívne v objeme **1,73 mld. EUR** (o 786 mil. EUR vyššie ako za rovnaké obdobie roka 2011). Rast dynamiky exportu tovaru v 1. polroku 2012 oproti dynamike dovozu bol príčinou zlepšenia salda obchodnej bilancie v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2011. K zlepšeniu bilancie najviac prispel rast exportu automobilov a elektroniky. Podrobný komentár k vývoju zahraničného obchodu SR za 1. polrok 2012 je uvedený v prílohe č. 1.

Pri charakteristike zahraničného obchodu SR je potrebné poukázať na jeho silné a slabé stránky a zohľadňovať ich pri prijímaní opatrení na udržanie jeho pozitívneho vývoja.

Medzi silné stránky môžeme zaradiť napríklad :

- vysoká otvorenosť ekonomiky
- rastúci podiel exportu na tvorbe HDP
- vysoký prílev priamych zahraničných investícií
- disponibilná priemyselná infraštruktúra
- disponibilný potenciál v oblasti výskumu a vývoja
- kvalifikovaná pracovná sila a vysoký štandard v oblasti technického vzdelania
- rýchla absorpcia štandardov kvality v sektore veľkých podnikov
- rastúca adaptabilita malých a stredných podnikov
- strategická poloha SR v dopravnom spojení západ - východ a sever – juh

Medzi slabé stránky môžeme zaradiť:

- úzka teritoriálna a komoditná koncentrácia slovenského exportu
- nízky podiel high-tech a sofistikovaných výrobkov
- nízky podiel služieb na exporte
- slabá exportná výkonnosť malých a stredných podnikov
- vysoká závislosť exportu od nadnárodných spoločností
- nízka produktivita slovenských podnikov
- nedostatočná previazanosť výskumu a vývoja s výrobou
- administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania

Makroekonomická **predikcia Inštitútu finančnej politiky zo septembra 2012 predpokladá spomalenie reálneho rastu exportu tovarov a služieb** oproti minulému roku na úroveň

7,5 %, pričom import by mal dosiahnuť len 5,1 % a obchodná bilancia by mala skončiť s prebytkom na úrovni 3,7 % HDP. Teritoriálna a komoditná štruktúra zahraničného obchodu SR by nemala zaznamenať výraznejšie zmeny.

V roku 2013 by mal export tovarov a služieb takisto rásť rýchlejšie ako import, avšak medzera medzi nimi by sa mala znížiť. Export by mal vzrásť o 4,6 % a import o 4,1 %. Prebytky obchodnej aj platobnej bilancie by tak mali naďalej rásť.

IV. Inštitucionálny rámec podpory exportu Slovenskej republiky

S účinnosťou od 1. 1. 2011 bola zmenou kompetenčného zákona prenesená zodpovednosť za riadenie bývalých obchodno-ekonomických oddelení (OBEO) z MH SR na MZVaEZ SR. Prechodom obchodných diplomatov zastupiteľských úradov (ZÚ) pod priame riadenie MZVaEZ SR a najmä poverením ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR ako podpredsedu vlády koordináciou obchodno-ekonomických a prezentačných aktivít sa síce vytvorili základné predpoklady pre jednotné riadenie zahraničnej politiky aj v oblasti ekonomickej diplomacie, ale MH SR stratilo efektívny nástroj podpory exportu, pričom naďalej zostalo ústredným orgánom štátnej správy pre zahraničný obchod a tvorbu obchodnej politiky.

V procese podpory zahraničného obchodu tak pripadla dôležitá úloha slovenskej zahraničnej službe, osobitne ekonomickej diplomacii, ktorá sa stala dominantnou a trvalou súčasťou slovenskej zahraničnej politiky. Podľa Programového vyhlásenia vlády SR má „*ekonomická diplomacia tvoriť jeden z pilierov aktivít vlády v oblasti zahraničnej politiky*“. Vláda SR zároveň deklarovala „*prijatie systémových a organizačných opatrení, ktoré napomôžu plneniu cieľov v tejto oblasti a vytvorenie inštitucionálnych podmienok pre lepšiu koordináciu všetkých rezortov vlády SR pri plnení cieľov ekonomickej diplomacie*“. Zároveň novela kompetenčného zákona č. 575/2001 Z.z. posilnila kompetencie MZVaEZ SR v par. 14, v bode 2, písmeno i) nasledovne: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky zabezpečuje: **koordináciu presadzovania obchodno-ekonomických záujmov Slovenskej republiky v zahraničí a jednotnú prezentáciu SR v zahraničí.**

Predstavitelia MH SR a MZVaEZ SR po nástupe novej vlády zintenzívnili vzájomnú komunikáciu s vedomím, že zohrávajú kľúčovú úlohu pri riešení otázok podpory vývozu. Výsledkom obojstranného záujmu o zlepšenie vzájomných vzťahov je „**Memorandum o spolupráci MZVaEZ SR a MH SR pri plnení úloh ekonomickej diplomacie v činnosti zahraničnej služby Slovenskej republiky**“ (ďalej len memorandum), podpísané 1. 8. 2012. Cieľom memoranda je najmä eliminácia dezinterpretácie kompetencií medzi MZVaEZ SR a MH SR v oblasti ekonomickej diplomacie. Obaja rezortní ministri vnímajú podpis memoranda ako prelomový krok a zásadné riešenie vzájomnej spolupráce v prospech podpory slovenského exportu a prílevu zahraničných investícií.

MZVaEZ SR na základe doterajšieho dialógu s ekonomickými ministerstvami a inštitúciami pripravilo „**Zásady nastavenia modelu ekonomickej diplomacie v podmienkach MZVaEZ SR**“. Cieľom funkčného a moderného modelu ekonomickej diplomacie je správne nastavenie systému vzťahov medzi aktérmi ekonomického života na Slovensku, fungujúca koordinácia, jasná a logická deľba práce. MZVaEZ SR v tomto procese riadi koordinovanú spoluprácu všetkých zúčastnených subjektov tak, aby nový model ekonomickej diplomacie

bol funkčným a flexibilne reagoval na potreby podnikateľskej sféry.

Dôležitým krokom v posilňovaní podpory exportu je zriadenie „**Rady vlády SR na podporu exportu a investícií**“ (ďalej len Rada), ktorá bude poradným a koordinačným orgánom vlády SR pre oblasť štátnej podpory medzinárodnej ekonomickej spolupráce a prezentácie SR v zahraničí, s prioritným cieľom podpory exportu a prílevu zahraničných investícií. Činnosť Rady bude koordinovaná podpredsedom vlády a ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a ministrom hospodárstva SR. Jednou z hlavných úloh Rady je praktické zabezpečenie súčinnosti všetkých aktérov v oblasti ekonomickej diplomacie pri presadzovaní obchodno-ekonomických záujmov a prezentácie SR v zahraničí a priebežné doladovanie systému ekonomickej diplomacie s odrazom aktuálnych potrieb podnikateľských subjektov a teritoriálnych priorít.

V. Ciele podpory zahraničného obchodu - exportu na rok 2013

Predkladaný materiál „Program podpory zahraničného obchodu na rok 2013“ je zameraný hlavne na tie ciele, ku ktorým je možné priradiť konkrétne plány a projekty dokumentujúce podporu exportu SR v roku 2013. Samozrejme existujú aj ďalšie nástroje na podporu exportu, ktoré budú podrobnejšie rozpracované v materiáli „Stratégia podpory exportu Slovenskej republiky na obdobie 2014 - 2020“. V kontexte významného postavenia zahraničného obchodu v ekonomike SR a jeho očakávaného pozitívneho vývoja sa bude podpora vývozu v roku 2013 orientovať na nasledujúce hlavné ciele:

1. Zvyšovanie rozsahu bankových a poisťovacích činností súvisiacich s podporou exportu slovenských podnikateľských subjektov;
2. Účasti slovenských podnikateľských subjektov na výstavách a veľtrhoch v zahraničí so štátnou podporou a s podporou štrukturálnych fondov EÚ;
3. Zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do programu rokovaní medzivládnych zmiešaných komisií a spoločných výborov pre hospodársku spoluprácu;
4. Poskytovanie poradenských, asistenčných, informačných služieb a vzdelávacích aktivít pre slovenské podnikateľské subjekty;
5. Organizácia misií, seminárov, kooperačných stretnutí, individuálnych firemných prezentácií;
6. Zameranie multilaterálnych aktivít na získanie lepšieho prístupu k svetovým ekonomikám mimo priestoru EÚ, a to prostredníctvom dohôd o voľnom obchode a ďalších nástrojov vychádzajúcich z pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a spoločnej obchodnej politiky EÚ;
7. Zapájanie slovenských subjektov do verejného obstarávania medzinárodných programov pomoci, vrátane rozvojovej pomoci a využívanie expertíz a databáz medzinárodných organizácií;

VI. Implementácia cieľov podpory exportu v roku 2013

1. **Zvyšovanie rozsahu bankových a poisťovacích činností súvisiacich s podporou exportu slovenských podnikateľských subjektov.**

EXIMBANKA SR ako štátna inštitúcia predstavuje významnú a nenahraditeľnú súčasť

štátnej podpory zahraničného obchodu. Jej primárnou úlohou je podporovať zahranično-obchodné operácie vývozcov a dovozcov so zámerom zvýšiť konkurencieschopnosť tovarov a služieb slovenského pôvodu a napomáhať vzájomnej hospodárskej výmene slovenských firiem so zahraničím.

EXIMBANKA SR bude v roku 2013 ponúkať svojim klientom produkty, ktoré budú nielen konzistentné s produktmi, ktoré majú k dispozícii exportéri z ostatných krajín EÚ, ale ktoré budú ešte viac zodpovedať ich teritoriálnym a produktovým exportným záujmom. **Orientácia exportu bude smerovať do krajín a regiónov so zvýšeným komerčným a politickým rizikom.** Z pohľadu historického vývoja sú reálne predpoklady zvýšeného uplatnenia sa slovenskej produkcie v krajinách SNŠ, Ruskej federácii, na južnom Balkáne, juhovýchodnej a strednej Ázii i v niektorých krajinách Latinskej Ameriky a severnej Afriky. Podpora exportu bude vo väčšej miere orientovaná na malé a stredné podniky (ďalej len MSP), ktoré dnes predstavujú cca 80 % z celkového počtu slovenských exportérov, avšak objem ich exportu dosahuje menej ako 20 % z celkového objemu slovenského exportu.

EXIMBANKA SR predpokladá v roku 2013 podporiť prostredníctvom svojich aktivít **export SR v celkovej výške 3,66 mld. EUR, čo predstavuje 5,8 % z predpokladanej výšky exportu SR v roku 2013.** Prostredníctvom úverových a záručných aktivít plánuje EXIMBANKA SR podporiť export slovenských podnikateľských subjektov v celkovom objeme 2,4 mld. EUR a v oblasti poisťovacích činností v celkovej výške 1,26 mld. EUR. Rozhodujúcim činiteľom pri podpore exportu bude rozsah a obsah portfólia podporných produktov, ktoré bude EXIMBANKA SR ponúkať slovenským vývozcom aj v ďalšom období. Aktivity v tejto oblasti budú smerované najmä na produkty z oblasti projektové financovanie, štruktúrované spolufinancovanie, financovanie vývozu investičných celkov, poradenstvo, poisťovacie produkty z oblasti neobchodovateľného i obchodovateľného rizika.

Pri všetkých aktivitách bude EXIMBANKA SR aj v roku 2013 rešpektovať pravidlá Konsenzu OECD týkajúce sa štátnej podpory exportu, bude sa riadiť princípmi WTO a dodržiavať pravidlá vyplývajúce z členstva SR v EÚ.

2. Účasti slovenských podnikateľských subjektov na výstavách a veľtrhoch v zahraničí so štátnou podporou a s podporou štrukturálnych fondov EÚ

Štátna podpora

Štátnu formu podpory realizovanú prostredníctvom oficiálnych účastí MH SR na výstavách v zahraničí v období 2010 - 2012 **každoročne** využilo v priemere **136 slovenských podnikateľov**. V roku 2010 bolo podporených 148 slovenských podnikateľov, v roku 2011 viac ako 140, odhadujeme, že v roku 2012 túto formu podpory využije asi 120 podnikateľov a v roku 2013 minimálne 100 podnikateľov. Menší počet slovenských vystavovateľov, ktorí využijú túto podporu v rokoch 2012 - 2013 súvisí s celkovo menšou výstavnou plochou oficiálnych účastí MH SR na výstavách v zahraničí.

MH SR v roku 2013 podporí v rámci schválených limitov **17 oficiálnych účastí MH SR na výstavách v zahraničí** (pozri príloha č. 2).

Možno povedať, že oficiálne účasti MH SR na výstavách v zahraničí **podporujú aj diverzifikáciu exportnej orientácie slovenských výrobcov**, čo v roku 2013 dokumentujú plánované účasti na výstavách aj v menej tradičných teritóriách, ako napríklad v Abu Dhabi, Brazílii, Taiwane, Bielorusku, Srbskej republike a Švédsku.

Pri tvorbe zoznamu oficiálnych účastí MH SR na výstavách v zahraničí pre príslušný rok sa zohľadňujú návrhy ZÚ SR v zahraničí, záujem podnikateľskej sféry, SOPK, profesijných zväzov a združení, tiež skúsenosti a poznatky z účastí na zahraničných výstavách v ostatných rokoch. Pri zabezpečovaní účasti podnikateľov a odbornej verejnosti na výstavách a veľtrhoch MH SR spolupracuje aj s SOPK a MZVaEZ SR.

Súčasný model realizácie oficiálnych účastí na výstavách a veľtrhoch v zahraničí nezodpovedá požiadavkám podnikateľskej sféry, ktorá preferuje model s väčším počtom špecializovaných výstav ročne, pričom sa snaží presadiť ešte rozsiahlejšiu podporu zvýšením počtu podporených výstav, ako aj zväčšením veľkosti spoločných stánkov.

Podpora z prostriedkov štrukturálnych fondov

V prípade, že výstavy realizované MH SR nevyhovujú požiadavkám podnikateľských subjektov z hľadiska komoditného zamerania, alebo formy ich realizácie, slovenské podnikateľské subjekty môžu využiť podporu z prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ (ďalej len ŠF) a na základe výzvy zverejnenej Slovenskou inovačnou a energetickou agentúrou (ďalej len SIEA) predložiť žiadosť o nenávratný finančný príspevok (ďalej len NFP) na podporu ich účastí na výstavách.

Vo februári 2012 bola na webovej stránke MH SR a SIEA zverejnená výzva na predkladanie žiadostí o NFP v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR), podopatrenie 1.1.3. Podpora účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch, výstavách, obchodných misiách. Výzva bola uzatvorená 28. 5. 2012.

Cieľom pomoci tohto podopatrenia je podpora zvýšenia úrovne prezentačných aktivít podnikov SR na medzinárodných trhoch. Od začiatku programového obdobia, t. j. od roku 2007 bolo až do 30. 9. 2012 vyčerpaných v rámci tohto podopatrenia viac ako 2,63 mil. EUR na 43 projektov. Na uvedené podopatrenie je zazmluvnená celková suma takmer 3,1 mil. EUR. Finančné prostriedky v rámci OP KaHR bude možné čerpať do konca roka 2015 v zmysle pravidla n+2 pre čerpanie prostriedkov zo ŠF EÚ.

Možnosti využitia prostriedkov zo ŠF na financovanie účasti MSP na výstavách na základe predloženého projektu však považujú mnohé podnikateľské subjekty za administratívne, časovo a personálne náročnú procedúru, ktorá pozostáva z vypracovania projektu, jeho plnenia, kontroly a nepretržitej komunikácie s implementačnou agentúrou. To sú hlavné dôvody, prečo MSP uprednostňujú priamu formu podpory na výstavách zo strany MH SR, respektíve skupinovú formu účasti organizovanú jedným koordinátorom.

3. Zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do programu rokovaní medzivládnych zmiešaných komisií a spoločných výborov pre hospodársku spoluprácu

MH SR malo k 31. 10. 2012 uzatvorených a vykonáva 46 medzivládnych a medzirezortných dohôd o hospodárskej spolupráci, tiež memoránd o porozumení, v rámci ktorých sa realizujú zasadania spoločných výborov pre hospodársku spoluprácu a zmiešaných komisií (ďalej len komisie - pozri príloha č. 3). Uvedené komisie patria medzi významný nepriamy nástroj podpory exportu. Ich využívanie prináša pozitívne impulzy pre slovenskú ekonomiku a pomáha pri implementácii obchodných a hospodárskych zámerov slovenských podnikateľských subjektov.

Existujúci systém bilaterálnych hospodárskych dohôd a komisií sa využíva aj pre podporu diverzifikácie exportu SR a pre zintenzívnenie hospodárskych vzťahov s krajinami s perspektívnym hospodárskym rastom, napríklad krajiny západného Balkánu, Ruská federácia, krajiny SNŠ, Brazília, Čína, Vietnam, Indonézia, India, Juhoafrická republika, atď. **V roku 2013 sa počíta s uskutočnením asi 14 zasadnutí komisií** a u ďalších piatich nie je ešte určený termín zasadnutia. (pozri príloha č. 4). Z netradičných teritórií možno pre rok 2013 uviesť zasadnutia komisií napríklad v relácii Čína, India, Vietnam a Macedónsko.

Do prípravy a samotného priebehu komisií sa vo väčšine prípadov zapája aj podnikateľská sféra. Účasť podnikateľov na činnosti komisií podporuje ich zámery z hľadiska rozširovania obchodných a hospodárskych vzťahov s vybranými krajinami zapájaním sa do rôznych rozvojových projektov, zakladaním spoločných podnikov a ďalšími formami ekonomickej spolupráce. Prínosom pre činnosť komisií je aj aktívna účasť ďalších rezortov napríklad MZVaEZ SR (hlavne prostredníctvom ZÚ), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ďalších ministerstiev a rôznych inštitúcií na podporu obchodu, investícií a podnikania.

4. Poskytovanie poradenských, asistenčných, informačných služieb a vzdelávacích aktivít pre slovenské podnikateľské subjekty

Ide o mimoriadne dôležitú oblasť, kde paralelne pôsobí niekoľko inštitúcií, z ktorých každá disponuje vlastným systémom poskytovania služieb. Tieto inštitúcie môžeme rozdeliť do troch skupín a to špecializované štátne agentúry (napr. SARIO, SACR, NARMSP), podnikateľské združenia (napr. SOPK), MZVaEZ SR a tiež sieť zastupiteľských úradov SR v zahraničí (ďalej len ZÚ SR). V rámci tohto širokého nepriameho nástroja sa bude podpora exportu v roku 2013 realizovať prostredníctvom mnohých aktivít, z ktorých uvádzame niektoré najdôležitejšie:

- Poskytovanie bezodplatných poradenských a konzultačných služieb v oblasti internacionalizácie slovenských MSP a podpora ich prieniku na nové trhy prostredníctvom medzinárodnej siete na podporu podnikania Enterprise Europe Network (EEN), ktorej partnerom je NARMSP¹;
- Vyhľadávanie zahraničných obchodných a technologických partnerov, prehľbovanie medzinárodnej spolupráce slovenských MSP prostredníctvom NARMSP v rámci nástrojov siete EEN, ktorými sú napríklad databáza pre spoluprácu podnikateľov (*Business Cooperation Database obsahuje kooperačné profily firiem z celého sveta a umožňuje vyhľadávanie kooperačných partnerov vo viac ako 52 krajinách sveta*), databáza technologickej spolupráce (*Bulletin Board Services - nástroj na podporu prenosu inovácií medzi firmami, univerzitami a výskumnými inštitúciami*), tiež medzinárodné partnerské kooperačné podujatia (brokerage events) a medzinárodné podnikateľské misie;
- Poskytovanie informačných, poradenských a vzdelávacích služieb v oblasti internacionalizácie slovenských podnikateľov prostredníctvom NARMSP vo forme osobných konzultácií a vypracovania podnikateľských plánov v rámci štátneho programu financovaného z kapitoly MH SR (schéma poradenstva a vzdelávania pre MSP - schéma pomoci de minimis);
- Organizovanie poradenských seminárov k rôznym obchodným a finančným otázkam pre podnikateľskú verejnosť, zameraných na vybrané perspektívne teritória v súčinnosti s MZVaEZ SR, Eximbankou SR, SARIO, SOPK a ČSOB v regiónoch SR;

---

¹ Ďalšími partnermi siete EEN na Slovensku sú BIC Bratislava, (SOPK, Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov), BIC Group a I-Europa.

- Zavedenie možnosti elektronického vybavovania karnetov ATA a osvedčení o nepreferenčnom pôvode tovaru v rámci projektu „Centrálny elektronický priečinok SR“ v rámci služieb SOPK;
- Poskytovanie ucelených informácií ohľadne podmienok exportu do určitých krajín, prípadne podmienok reexportu, aby vývozca mohol kalkulovať nielen s ekonomickými aspektmi svojej obchodnej operácie, ale aj s otázkami netarifných prekážok, ktoré bude musieť prekonávať, informácií o možnostiach rozvoja tovarovej výmeny a účasti na tendroch v zahraničí a to prostredníctvom SOPK alebo MZVaEZ SR s využitím svojho Podnikateľského centra a služieb ZÚ SR;
- Riešenie dopytov a ponúk od zaregistrovaných žiadateľov zo SR a zahraničia týkajúcich sa napríklad tovarovej výmeny, exportu investičných celkov, transferu technológií, presunov výroby (SOPK, SARIO, priemyselné zväzy, MZVaEZ SR);
- Poskytovanie informačných služieb v oblasti cestovného ruchu na internetovej stránke agentúry SACR (www.sacr.sk). Táto agentúra poskytuje tiež poradenské a asistenčné služby pre všetky profesionálne organizácie cestovného ruchu počas pravidelných pracovných rokovaní, ako aj prostredníctvom organizácie odborných seminárov a konferencií. Subjekty cestovného ruchu, ktoré majú kvalitný a atraktívny produkt pre aktívny zahraničný cestovný ruch majú možnosť prezentácie na národnom portáli cestovného ruchu www.slovakia.travel;

Realizácia vzdelávacích aktivít pre podnikateľov v oblasti zahraničného obchodu a medzinárodného podnikania v roku 2013

- SARIO v rámci „Proexportnej akadémie“ plánuje viac ako 20 prednášok zameraných napríklad na otázky platobnej morálky v krajinách EÚ, komunikačné zručnosti v zahraničnom obchode, exportného servisu pre podnikateľov v oblasti poľnohospodárskeho sektora, INCOTERMS, obchodné operácie a nástroje, riešenie pohľadávok v zahraničí, preprava tovarov z Ázie do EÚ, atď.;
- SOPK aj v rámci svojich regionálnych komôr plánuje v roku 2013 realizovať 24 vzdelávacích aktivít zameraných napr. na elektronizáciu vydávania karnetov ATA, aktuálne otázky obchodovania SR s Ruskou federáciou a Ukrajinou, pragmatické a spoločenské aspekty exportu v súčasných politicko-ekonomických podmienkach, colné aktuality, logistické a platobné operácie v zahraničnom obchode, atď.;
- NARMSP plánuje v roku 2013 pokračovať v organizácii seminárov, tréningov a kooperačných podujatí v rámci tematických priorít EK s cieľom uľahčiť slovenským MSP prístup na nové trhy, získať informácie z oblasti vysielania pracovníkov, poskytovania služieb, podnikania mimo územia SR a v tretích krajinách.

Do tejto skupiny služieb môžeme zaradiť aj spravodajsko-informačné portály. V súčasnej dobe sú dostupné rôzne spravodajsko-informačné portály zriadené napríklad pri MH SR, MZVaEZ SR, SARIO a SOPK, ktoré slúžia slovenským podnikateľom ako nástroje interaktívnej výmeny informácií o realizácii obchodu, možnostiach nadviazania hospodárskych kooperácií medzi domácim a zahraničným prostredím. Jednotlivé portály poskytujú slovenským podnikateľom nasledovné široké spektrum informácií:

MZVaEZ SR v rámci rozšíreného verejného prístupu k informáciám o zahraničných trhoch **ponúka podnikateľským subjektom** prostredníctvom web portálu Podnikajme v zahraničí na svojej web stránke (www.mzv.sk/zahranicna_politika/podnikajme_v_zahranici) nasledovné informácie a služby:

- **Podpora obchodu a poradenský servis**, v rámci ktorého je k dispozícii
  - telefonická linka 02/59785959, email: bizinfo@mzv.sk, poskytovanie pomoci podnikateľom SR a verejnosti pri realizovaní ich proexportných ambícií;
  - projektoví referenti pre jednotlivé teritória a špecialisti Podnikateľského centra MZVaEZ SR;
  - globálna sieť diplomatických misií a honorárnych konzulátov v zahraničí, poskytujúca sprostredkovateľskú, informačnú, poradenskú a logistickú podporu pri vstupe na konkrétny trh v teritórii;
  - registráciu exportných firiem podľa sektorov;
  - manuál verejného obstarávania medzinárodných organizácií;

- **Informácie o trhu, tlačový servis**
  - ekonomická informácia o teritórii (EIT), ktorá poskytuje exportérom SR analýzu dovozu hlavných tovarových skupín v cieľovom teritórii a komplexnú marketingovú stratégiu ku 107 krajinám sveta;
  - aktualizované informácie o medzinárodných výstavách a veľtrhoch a plánovaných ekonomických podujatiach jednotlivých ZÚ;
  - podnikateľsky využiteľné ekonomické správy, obchodné ponuky a informácie o vypísaných tendroch;
  - možnosť publikovania ekonomických správ pre ZÚ akreditované v SR, tuzemské a zahraničné obchodné komory v SR, inštitúcie na podporu exportu SR;

Portál exportných kooperačných príležitostí (PEKP), funkčný v rámci agentúry SARIO, je nástroj pre systémové zabezpečenie interaktívnej výmeny informácií o možnostiach nadviazania hospodárskych kooperácií medzi domácim a zahraničným prostredím. PEKP umožňuje:

- on-line registráciu tuzemskej alebo zahraničnej fyzickej alebo právnickej osoby do systému;
- prístup k databáze slovenských fyzických a právnických osôb a ich výrobného portfólia;
- slovenskému a zahraničnému zaregistrovanému subjektu vložiť ponuku na zadanie produkcie, vyhľadanie hospodárskej spolupráce, subdodávateľských ponúk, ponúk voľných výrobných kapacít, ponúk pre vytváranie spoločných podnikov ;
- zverejnenie ponúk a dopytov zo SR a zahraničia na portáli;
- pri nájdení zhody ponuky a dopytu (zahraničnej a slovenskej spoločnosti) automatické generovanie partnera pre zadanú ponuku a zasielanie informácií e-mailom;
- zahraničným subjektom vstúpiť do databáz:
  - podnikateľských subjektov
  - ponúk služieb a tovarov orientovaných na export zo Slovenska
  - dopytov na služby a tovar zo SR
  - záujemcov o vytvorenie joint-venture so zahraničným partnerom
  - zahraničných dopytov na tovary a služby zo SR
  - potenciálnych zahraničných investícií smerujúcich do SR

SOPK má v rámci celo komorovej webovej stránky (www.sopk.sk) aj **rubriku Ponuky a dopyty**, do ktorej môže ktorákoľvek slovenská alebo zahraničná firma priamo a bezplatne pridať svoju ponuku/dopyt na predaj, kúpu, sprostredkovanie tovaru/služby. Za zmienku stojí ešte Business Portal (www.interbiznis.sk), ktorý poskytuje informácie o podnikaní, firmách a vzdelávacích aktivitách, ďalej portál Viator (www.viator.sk), ktorý propaguje Žilinský kraj ako turistickú destináciu.

Spravodajsko - informačný portál Global SLOVAKIA je špecializovaný spravodajský servis Slovenskej informačnej a marketingovej spoločnosti, a.s. (SIMS). Databáza tohto portálu obsahuje informácie o takmer 1,36 mil. subjektoch, medzi ktorými sú okrem podnikateľských subjektov aj obce, cirkevné organizácie, komory, nadácie, príspevkové, rozpočtové a neziskové organizácie a pod. Komprimuje v sebe reporty o slovenských podnikateľských subjektoch, príspevkových, rozpočtových organizáciách, spolkoch a združeníach, ktoré obsahujú komplexné hospodársko-ekonomické informácie, vypovedajú o ich pozícii a porovnávajú ich v rámci odboru podnikania. Základom reportov sú predovšetkým údaje o podnikoch autorizované priamo ich vedením. Z úverového hľadiska má klient prostredníctvom správ zabezpečené pravidelné automatické monitorovanie situácie svojich zákazníkov. Správy okamžite upozorňujú klientov SIMS na zmeny v ratingu ich obchodných partnerov, poskytujú významné údaje, ktoré pomáhajú klientom zhodnotiť potenciálne obchodné vzťahy a zaradiť ich do kategórií podľa úverovej a platobnej schopnosti, celkovej ekonomickej situácie a postavenia na trhu. **MH SR bude v roku 2013 pokračovať v spolupráci so SIMS na základe licenčnej zmluvy.**

5. Organizácia misií, seminárov, kooperačných stretnutí, individuálnych firemných prezentácií

Do aktivít v tejto oblasti je zapojená väčšina subjektov inštitucionálneho rámca podpory vývozu, ktoré budú v roku 2013 zabezpečovať napríklad organizovanie:

- Podnikateľských misií SR do Brazílie, Ruskej federácie, Spolkovej republiky Nemecko, a Filipín, spojených s oficiálnymi návštevami vrcholových štátnych predstaviteľov SR v týchto krajinách;
- Podnikateľských misií agentúry SARIO do Samary, Astrachánu, Krasnodaru, St. Peterburgu a Kazachstanu;
- Podnikateľských misií SOPK do Veľkej Británie, Angoly, Turecka, Nemecka (Bavorsko), Ukrajiny a Indie;
- Bilaterálnych rokovaní podnikateľov v rámci zasadnutí komisií pre hospodársku spoluprácu (pripravované v súčinnosti s SOPK, SARIO) napr. v relácii Kazachstan, Ruská federácia vrátane Omskej oblasti, Vietnam, Srbská republika, Bosna a Hercegovina, prípadne aj v ďalších reláciách podľa dohody s príslušnými partnerskými krajinami;
- Podnikateľských inovačných fór s Tureckom, Izraelom, USA a Dánskom (MZVaEZ SR);
- 7. Slovenská kooperačná burza, organizovaná SARIO (november);
- Medzinárodný strojársky kooperačný deň v Nitre ako sprievodné podujatie Medzinárodného strojárkeho veľtrhu v Nitre (máj);

Rada navrhne efektívnejší mechanizmus prijímania a programovania zahraničných podnikateľských misií v SR tak, aby bol účinný ešte v roku 2013.

6. Zameranie multilaterálnych aktivít na získanie lepšieho prístupu k svetovým ekonomikám mimo priestoru EÚ a to prostredníctvom dohôd o voľnom obchode (DVO) a ďalších nástrojov vychádzajúcich z pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a spoločnej obchodnej politiky EÚ

Členstvo SR vo WTO a EÚ poskytuje slovenským firmám niekoľko nástrojov podpory exportu. **Tieto nástroje nie sú navonok viditeľné, ale majú nepopierateľný vplyv na pohyb tovarov a služieb v rámci i mimo EÚ a podstatne uľahčujú slovenským vývozcom prienik na náročné, dynamicky sa rozvíjajúce tretie trhy, ktoré by mali byť**

centrom ich záujmu, pokiaľ má diverzifikácia exportu nábrať aj reálny rozmer. **Multilaterálne nepriame nástroje podpory exportu sú v kompetencii MH SR** a možno ich rozdeliť nasledovne:

Nástroje v rámci WTO

V katarskej Dohe bola v roku 2001 prijatá „Rozvojová agenda z Dohy“ (Doha Development Agenda - DDA), ktorá predstavuje dlhodobý a zložitý systém multilaterálnych rokovaní o ďalšej liberalizácii svetového obchodu. Napriek pomalému pokroku zostáva ukončenie kola rokovaní v Dohe jednou z hlavných priorít SR. Možné prínosy sú príliš dôležité na to, aby boli ignorované. Svetový obchod by mohol vzrásť o viac ako 300 mld. EUR a celosvetový príjem o viac ako 135 mld. EUR. SR usiluje o posilnenie WTO ako garanta transparentného multilaterálneho obchodného systému, ktorý v kontexte ekonomických kríz monitoruje a predchádza protekcionizmu vo svetovom obchode. WTO je dôležitou platformou aj pre riešenie obchodných sporov, ktoré sa týkajú záujmov exportujúcich krajín.

Nástroje v rámci spoločnej obchodnej politiky EÚ

V snahe o nárast podielu obchodu na raste životnej úrovne a zamestnanosti a s prihliadnutím na dlhodobé problémy s liberalizáciou multilaterálneho obchodného systému v rámci WTO sa EÚ vydala smerom k otváraní zahraničných trhov na bilaterálnej úrovni. Ide o recipročné otváranie trhov tretích krajín formou DVO, a to jednak s veľkými rozvíjajúcimi sa krajinami, najväčšími obchodnými partnermi a susednými krajinami.

Pri posudzovaní nových DVO a ekonomickom partnerstve budeme klásť zvýšený dôraz na to, aby neboli poškodzované záujmy slovenských exportérov a aby nové DVO prispievali k zvýšeniu exportnej výkonnosti SR nielen v tradičných sektoroch (automobilový priemysel, spotrebná elektronika, hutnícky priemysel), ale aj v iných odvetviach s exportným potenciálom (energetika, služby, doprava).

Z tohto pohľadu sú významné prebiehajúce rokovania o DVO s Kanadou, Indiou, krajinami Východného partnerstva (Ukrajina, Moldavsko, Gruzínsko, Arménsko), ázijskými krajinami ASEAN (Singapur, Malajzia, Indonézia, Vietnam), zoskupením juhoamerických krajín MERCOSUR, Stredoamerickou skupinou krajín, krajinami Perzského zálivu (GCC), krajinami Afriky, Tichomorskej a Karibskej oblasti.

V rámci spoločnej obchodnej politiky EÚ sa v roku 2013 zameriame tiež na:

- monitorovanie a informovanie o prekážkach v prístupe na trhy v tretích krajinách,
- ochranu práv duševného vlastníctva v zahraničnom obchode
- využívanie nástrojov colnej politiky zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti výrobných podnikov EÚ.
- efektívne uplatňovanie nástrojov na ochranu obchodu, medzi ktoré patria antidumpingové opatrenia, antisubvenčné opatrenia a ochranné opatrenia zamerané proti dovozom, ktoré rastú v takých množstvách, že hrozia spôsobenie vážnej ujmy výrobnému odvetviu EÚ.

7. Zapájanie slovenských subjektov do verejného obstarávania medzinárodných programov pomoci, vrátane rozvojovej pomoci a využívanie expertíz a databáz medzinárodných organizácií

Za doteraz málo využívanú formu podpory vývozu pokladáme asistenciu štátnych orgánov pri aktívnom vyhľadávaní možností a zapájani sa slovenských subjektov do medzinárodných programov pomoci, okrem iného cez **Európsku banku pre obnovu a rozvoj (EBOR)**, vrátane aktívnej podpory kapitálovej účasti týchto inštitúcií na projektoch v SR. EBOR je najväčším investorom v regióne západného Balkánu a silný finančný partner na tretích trhoch. MF SR vytvorilo v roku 2009 Fond technickej spolupráce SR a EBOR (ďalej len „fond“), do ktorého bol poskytnutý príspevok v celkovej výške 2,625 mil. EUR. Ide o viazaný fond, ktorý je určený výhradne na podporu aktivít slovenských subjektov (konzultantov, poradenských spoločností so sídlom v SR) s cieľom pomoci transformujúcim sa krajinám východnej Európy a strednej Ázie (krajinu prijímajúce pomoc EBOR) a krajinám južného a východného Stredozemia pri ich prechode na trhové hospodárstvo s dôrazom na podporu súkromného sektora. Prioritou je zabezpečiť, aby sa naplno rozvinula spolupráca EBOR s našimi podnikateľskými subjektmi na týchto trhoch, aby slovenské subjekty mali z operácií EBOR prospech a mali možnosť uplatniť svoje skúsenosti a know-how. MF SR úzko spolupracuje s podnikateľským informačným centrom MZVaEZ SR, prostredníctvom ktorého sú zverejňované vypísané výberové konania pre projekty financované z fondu.

Poznámka: Podrobné zhodnotenie fondu a spolupráce s EBOR je obsahom materiálu „Návrh na uzavretie dohody o zvýšení príspevku a dodatku č.3 k Dohode medzi vládou SR zastúpenou MF SR a EBOR o Fonde technickej spolupráce SR a EBOR“, ktorý vláda SR schválila dňa 28. 11. 2012.

Fond bol vytvorený 3. 7. 2009 podľa „Dohody medzi vládou SR zastúpenou MF SR a EBOR“ (ďalej len „dohoda“), schválenej uznesením vlády SR č. 358 z 13. mája 2009. Nadobudnutie a ukončenie platnosti dohody, na základe ktorej je vytvorený fond, je uvedené v článku 10 dohody. Fond je vytvorený na dobu neurčitú, resp. do úplného vyčerpania všetkých prostriedkov na účte fondu. Prostriedky poskytnuté v rokoch 2009 - 2011 v celkovej výške 2,625 mil. eur boli schvaľované NR SR v rámci rozpočtu verejnej správy na príslušné roky v rozpočtovej kapitole Všeobecná pokladničná správa v rámci „Príspevky do medzinárodných organizácií“. Príspevky sú vykazované ako oficiálna rozvojová pomoc. Okrem toho dopad finančných, ekonomických, environmentálnych, sociálnych vplyvov, vplyvov na podnikateľské prostredie a na informatizáciu spoločnosti bol popísaný v Doložke vybraných vplyvov v rámci poskytnutia príspevku v rokoch 2009-2011. Jednotlivé príspevky poskytnuté v rokoch 2009-2011 boli schválené vládou SR.

Vo vzťahu k **Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)** máme záujem o posilňovanie odborného dialógu slovenských odborníkov s expertmi OECD, ako aj s členskými krajinami združenia ekonomicky najvyspelejších krajín sveta s cieľom hľadania odpovedí na aktuálne ekonomické výzvy, resp. navrhovania krokov a postupov na ich riešenie. Výzvou pre všetky štátne orgány, odborné inštitúcie ako aj podnikateľskú verejnosť v SR zostáva efektívne využívanie databáz a expertíz OECD. Pre tento účel sa málo využíva depozitná knižnica publikácií OECD, ktorá je dostupná na pôde Centra vedecko-technických informácií SR (www.cvtisr.sk). Konkrétnym nástrojom využitia expertíz a potenciálu OECD sú spoločné projekty SR a OECD.

Pre podnikateľskú verejnosť sú dôležité **informácie o verejnom obstarávaní v medzinárodných organizáciách**, ktoré sa doteraz málo využívali. Súhrnnú a základnú informáciu môžu podnikatelia nájsť na web stránke MZVaEZ SR.

VII. Stratégia podpory exportu Slovenskej republiky na obdobie 2014-2020

Podporu exportu nemožno v súčasnosti vnímať iba ako súbor nástrojov a opatrení, ktoré priamo ovplyvňujú aktivity slovenských výrobcov v procese ich prieniku na zahraničné trhy. Podpora exportu začína už podstatne skôr, priamo v samotnej podstate ekonomického prostredia, v zlepšovaní podmienok na podnikanie, ktoré štát môže a musí priamo ovplyvňovať. Rôzne formy štátnej podpory exportu sú mimoriadne dôležité pre podnikateľský sektor, ktorý ich očakáva v oveľa väčšej miere práve v období pretrvávajúcej ekonomickej krízy. Ak podpora exportu nebude na úrovni vlády SR prijatá ako mimoriadna priorita, tak navrhované opatrenia na podporu exportu nevytvoria očakávaný prínos.

Uznesenie vlády SR č. 892 z 15. decembra 2010 uložilo ministromi hospodárstva zabezpečiť plnenie úloh uvedených v Pláne práce vlády SR na rok 2011 a v rámci toho vypracovať materiál „Podpora exportu SR na roky 2011 - 2014“. Tento materiál mal aktualizovať „Proexportnú politiku SR na roky 2007 - 2013. Pôvodný termín splatnosti tejto úlohy určený vládou SR bol 30. november 2011. Vzhľadom na predčasné parlamentné voľby, predsedníčka vlády SR na žiadosť ministra hospodárstva SR schválila odklad predloženia tohto materiálu do vlády SR v termíne do 31. decembra 2012.

Uvedená úloha je z časového hľadiska už z veľkej časti prekonaná. MH SR preto navrhuje zrušenie tejto úlohy a vypracovanie materiálu „Stratégia podpory exportu SR na obdobie 2014-2020“, ktorá bude časovo zosúladená s programovacím obdobím EÚ. MH SR zaradilo vypracovanie uvedenej stratégie do „Plánu práce vlády SR na rok 2013“.

V materiáli „Program podpory zahraničného obchodu na rok 2013“ sú uvedené len niektoré hlavné ciele podpory exportu a spôsoby ich implementácie. Okrem toho existujú ďalšie námety a nástroje, ktoré môžu pomôcť slovenským podnikateľským subjektom pri prenikaní na zahraničné trhy a pozitívne ovplyvniť vývoj exportu SR. Tieto námety a tiež ciele uvedené v tomto materiáli, bude potrebné rozpracovať v rámci stratégie podpory exportu SR na obdobie 2014-2020. Medzi významnejšie námety, ktoré neboli podrobnejšie rozpracované v tomto materiáli, môžeme zaradiť napríklad:

Pravidelná ročná aktualizácia opatrení a nástrojov na podporu exportu

Prostredníctvom svojich zástupcov v Rade budú jednotlivé inštitúcie predkladať plán proexportných aktivít na nasledujúci rok, predovšetkým tých akcií, kde sa očakáva synergia viacerých inštitúcií. Rada posúdi predložený plán a skординuje jeho vykonávanie tak, aby boli čo najefektívnejšie využité finančné prostriedky, kapacity a možnosti všetkých zúčastnených strán. Pôjde predovšetkým o vzájomnú informovanosť a koordináciu pri príprave a zabezpečení nasledovných akcií:

- oficiálne a pracovné návštevy predstaviteľov vlády SR, NR SR, rezortných ministerstiev v zahraničí, ktoré budú mať ekonomický rozmer (podnikateľské misie, investičné a inovačné roadshow, ekonomické fóra, semináre);
- oficiálne a pracovné návštevy zahraničných predstaviteľov v SR, ktoré budú mať

ekonomický rozmer;

- samostatné podnikateľské misie zo SR do zahraničia (a naopak), ktoré si budú vyžadovať súčinnosť štátnej správy a podnikateľskej sféry;
- zasadnutia medzivládnych a zmiešaných komisií, spoločných výborov pre hospodársku spoluprácu organizovaných MH SR;
- oficiálne účasti SR na výstavách a veľtrhoch v zahraničí, organizovaných MH SR, MPRV SR, SACR;

Podpora exportu zo zdrojov štátneho rozpočtu

Podpora exportu zo strany štátu je v posledných rokoch negatívne ovplyvnená pokračujúcou globálnou hospodárskou krízou. Súvisí to aj s primárnym cieľom vlády SR v oblasti konsolidácie verejných financií, ktorým je zníženie deficitu verejných financií na 2,9 % HDP v roku 2013 tak, aby Slovensko dodržalo svoje záväzky voči EÚ vyplývajúce z Paktu stability a rastu. Ministerstvo financií SR v stanovisku pre MH SR zo septembra 2012 upozorňuje, že *„všetky navrhované nástroje podpory exportu na rok 2013 ako aj obdobie 2014-2016 budú akceptovateľné len za podmienky, že nebudú negatívne ovplyvňovať rozpočet verejnej správy na roky 2013 až 2016, to znamená, že budú realizované len v rámci schválených limitov výdavkov príslušných kapitol štátneho rozpočtu a ostatných subjektov verejnej správy, resp. nebudú znamenať zníženie príjmov rozpočtu verejnej správy“*.

Podnikateľský sektor nie je spokojný so súčasným rozsahom podpory štátu, napríklad pri financovaní účasti slovenských podnikateľov na medzinárodných výstavách a veľtrhoch, obchodných misiách do zahraničia a ďalších akciách a projektoch zameraných na podporu exportu. V súčinnosti s Radou bude potrebné definovať prioritné teritória, odvetvia a projekty, následne kvantifikovať príslušné finančné nároky na podporu exportu, dohodnúť spôsob ich pokrytia a navrhnuť mechanizmus vyhodnocovania efektivity vynaložených prostriedkov. Pri argumentácii na potrebu vyčlenenia finančných prostriedkov na podporu exportu bude vhodné uviesť príklady finančnej podpory exportu zo strany štátu z iných krajín, napríklad Českej republiky, Švédska, Fínska, Maďarska, prípadne iných krajín.

Podpora výraznejšej teritoriálnej diverzifikácie exportu

Potenciálnym rizikom slovenskej exportnej politiky je veľmi vysoká koncentrácia zahraničného obchodu na krajiny EÚ. Približne 85% exportu SR dlhodobo smeruje do krajín EÚ, ktorá bude v strednodobom a dlhodobom horizonte v ekonomickej recesii. Výrazná závislosť exportu od vývoja ekonomického prostredia v krajinách EÚ vytvára predpoklady pre možné negatívne dosahy na obchodnú bilanciu, ako aj ekonomiku ako celok. Vychádzajúc z tejto skutočnosti, ako aj snahy získať nové trhy, SR musí okrem prioritnej orientácie na trh EÚ podporovať tiež diverzifikáciu proexportných aktivít aj do ďalších krajín.

Príkladom v tomto smere by mala byť pre nás aj EÚ, ktorá sa snaží diverzifikovať export smerom na východ a do krajín Latinskej Ameriky. V súčasnej dobe medzi najzaujímavejšie teritória patria krajiny SNŠ (Ruská federácia, Ukrajina, Bielorusko, Kazachstan), Turecko, krajiny Ďalekého Východu (Vietnam, Čína, Kórejská republika, India, Japonsko, Malajzia, Tajvan), tiež krajiny Afriky a Latinskej Ameriky a bývalej Juhoslávie (Srbsko, Chorvátsko). Tieto teritória by mohli pre najbližšie obdobie tvoriť základ pre smerovanie podpory teritoriálnej diverzifikácie exportu SR.

Snahy našich firiem preniknúť na tieto trhy musia mať aj politickú podporu, bez ktorej sa v tvrdej konkurencii nedá dosiahnuť komerčný úspech. **Podnikateľská obec je pripravená spolupracovať pri vypracovaní návrhu na zmenu teritoriálnej orientácie exportu SR, ale očakáva, že po jeho schválení bude tento cieľ podporovaný všetkými dostupnými priamymi alebo nepriamymi nástrojmi.**

Identifikácia beneficentov podpory exportu

Na zváženie je vypracovanie aspoň stručnej charakteristiky slovenských exportérov z hľadiska potreby štátnej podpory a identifikácia beneficentov proexportnej politiky, t. j. slovenských podnikateľských subjektov ktorých sa dotýka štátna proexportná politika, ktorí ju najviac potrebujú a v akých formách. Slovenských exportérov je možné rozdeliť podľa rôznych kritérií. Jedna z alternatív je ich rozdelenie na 3 skupiny:

- **najväčší exportéri - zahraničné nadnárodné korporácie**, ktorých podiel na celkovom vývoze SR je viac ako 80 %. Táto skupina štátnu podporu exportu takmer nepotrebuje. V záujme SR je mať informácie o ich exportných plánoch do ďalšieho obdobia, pretože ak niektorá z týchto firiem zo SR odíde, tak hodnota vývozu SR sa radikálne zníži. Je preto prioritou, aby tieto firmy na Slovensku zostali a boli adekvátnou formou zaradené do mechanizmu podpory exportu SR;
- **veľké slovenské firmy** tvoria počtom nevelkú skupinu ale majú potenciál zvyšovať export. Tieto firmy potrebujú proexportnú podporu hlavne pri vývoze do teritórií s vyšším rizikom, orientujú sa na pomoc štátu pri prenikaní na nové trhy a na financovanie v prípade rizikových teritórií. Podporu by mali získavať hlavne prostredníctvom ekonomickej diplomacie a produktov EXIMBANKY SR.
- **malé a stredné podniky s exportným potenciálom** sú v mnohých prípadoch silne podkapitalizované, často s väzbami len na obmedzený okruh odberateľov, zväčša bez dostatočných znalostí teritória, veľmi často vyvážajúce aj výrobky bez vyššej pridanej hodnoty. Ich podiel na celkovom exporte SR je najmenší, ale je potrebné im venovať pozornosť najmä pokiaľ ide o rôzne podporné mechanizmy. Tiež by bolo potrebné identifikovať cieľovú skupinu existujúcich a potenciálnych exportérov, z okruhu MSP s cieľom vytvoriť databázu takých výrobcov a poskytovateľov služieb, ktorá pri minimálnej podpore dokáže využiť alebo vytvoriť exportný potenciál pre uplatnenie sa na zahraničných trhoch;

Jednotný centrálny informačný portál pre podnikateľov

V súčasnosti majú slovenské podnikateľské subjekty prístup k viacerým informačným portálom zriadených pri rôznych inštitúciách (napr. MZVaEZ SR, MH SR, SARIO, SOPK, NARMSP, atď.), ktoré slúžia ako nástroje interaktívnej výmeny informácií o realizácii obchodu, možnostiach nadviazania hospodárskych kooperácií medzi domácim a zahraničným prostredím. V rámci spracovávania stratégie podpory exportu SR na obdobie 2014 - 2020 by mala Rada posúdiť aj zjednotenie informačných portálov do jedného centrálného portálu, kde by slovenskí podnikatelia na jednom mieste získali všetky potrebné informácie, týkajúce sa možností spolupráce so zahraničím.

Zefektívnenie činnosti agentúry SARIO

Medzi ciele stratégie MH SR na obdobie 2012 - 2016, vychádzajúcej z Programového vyhlásenia vlády SR, patrí aj zefektívnenie činnosti agentúry SARIO ako hlavného nástroja MH SR na podporu zahraničných a domácich investícií.

Prezentácia Slovenska na Svetovej výstave EXPO Miláno 2015

Vláda SR na svojom rokovaní 24. 10. 2012 schválila návrh oficiálnej účasti SR na Svetovej výstave EXPO Miláno 2015 formou národnej expozície s rozlohou 1000 m² a sumu 3,96 mil. EUR, ktorá bude vynaložená na pokrytie realizačných a prevádzkových nákladov slovenskej účasti na EXPO Miláno 2015. Z uvedenej sumy bude 90% hradených viazaním výdavkov v rozpočtových kapitolách 4 zainteresovaných rezortov v rámci multirezortného financovania. Okrem MH SR ide o rezorty dopravy, kultúry a školstva, ktoré vyjadrili súhlas s touto finančnou participáciou. Zvyšných 10% z celkových nákladov bude krytých príspevkami spoločností, v ktorých MH SR vykonáva akcionárske práva.

Účasť SR na EXPO Miláno 2015 bude príležitosťou pre zviditeľnenie a propagáciu krajiny v neštandardnom prostredí, v ktorom vystavujúce krajiny budú v súlade so základnou témou výstavy prezentovať svoju kultúru, históriu, prírodné bohatstvo a vzťah svojich obyvateľov k nemu, ekonomický potenciál, dosiahnutý technický a technologický pokrok a iné aspekty. Slovensko bude mať zároveň možnosť predstaviť sa ako atraktívny hospodársky priestor s množstvom investičných príležitostí a unikátnymi slovenskými výrobkami. Počas EXPO Miláno 2015 bude prostredníctvom mnohých aktivít vytvorený aj priestor na podporu prezentácie slovenských podnikateľských subjektov z oblasti poľnohospodárstva, potravinárskej výroby, poskytovateľom stravovacích služieb, výskumným a technologickým centrárami a všetkým subjektom, ktoré pôsobia v oblasti inovácií a výrobných technológií v potravinárskom priemysle.

Slovenské predsedníctvo EÚ v roku 2016 (SK PRES)

Vláda SR na svojom zasadnutí 1. 8. 2012 schválila materiál „Príprava predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2016 - základné východiská a aktuálne priority“. SK PRES 2016 má silný propagačno-prezentačný potenciál, nielen v rámci EÚ a jej členských štátov, ale aj v medzinárodných inštitúciách, v krajinách mimo EÚ, taktiež do vnútra krajiny v rámci zvyšovania povedomia občanov SR o EÚ. Nezanedbateľným aspektom je zvýšenie mediálnej prezentácie SR v zahraničných médiách a jej pozitívny dopad na imidž krajiny. SK PRES 2016 je dobrou príležitosťou pre **prezentáciu kultúrno-historického potenciálu, ale aj turistických a investičných možností Slovenskej republiky.**

V rámci stratégie podpory exportu SR na obdobie 2014 - 2020 bude vhodné venovať pozornosť aj ďalším nástrojom, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú export slovenských výrobkov a služieb, napríklad :

- **Podpora inovácií, exportu produkcie a služieb s vysokou pridanou hodnotou** by mala byť zameraná na riešenie problematickeho stavu vzdelávania, výskumu a inovatívneho prostredia SR so snahou vybudovať na Slovensku vedomostnú ekonomiku porovnateľnú so špičkou OECD;
- **Podpora výroby proexportne orientovaných priemyselných a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou;**
- **Lepšie využívanie programov propagácie a marketingu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov;**
- **Podpora prílevu priamych zahraničných investícií do SR,** od ktorej Slovensko ako proexportne orientovaná ekonomika s malým vnútorným trhom očakáva rast zamestnanosti, exportu, príjmov do verejných rozpočtov a získanie nových know-how;

- **Podpora investičných aktivít slovenských firiem a výrobných kooperácií v zahraničí** ako jedna z foriem pomoci najmä malým a stredným podnikom pri prenikaní na tretie trhy;
- **Projekty oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA)**, ktoré majú za cieľ vytvárať príležitosti pre slovenské subjekty realizujúce rozvojové projekty s programovými krajinami ODA, ako aj podporovať rozvoj obchodnej výmeny s týmito krajinami;
- **Posúdenie možnosti spolufinancovania projektov na podporu exportu z prostriedkov EÚ;**

Program podpory zahraničného obchodu na rok 2013 môže byť využitý ako východisko pre spracovanie stratégie podpory vývozu SR na obdobie 2014 - 2020, u ktorej sa každoročne budú spresňovať priority a nástroje. Do spracovania tejto stratégie budú zapojení všetci členovia Rady vlády SR pre podporu exportu a investícií. Cieľom uvedenej stratégie bude prijatie takých opatrení, prostredníctvom ktorých slovenskí podnikatelia pocítia skutočnú podporu štátu pri realizácii ich obchodných a hospodárskych zámerov so zahraničím.